

mooie zomerdagen „in het oog springen”. Men hoeft slechts een sprinkhanenpaar te vangen en hun achterpooten met matige vergroting te bekijken. De dij van het mannetje (fig. 1) heeft aan de binnenkant een rechte rij van fijne chitinkegeltjes of -tandjes, die met hun basis elastisch in verdiepingen van de huid

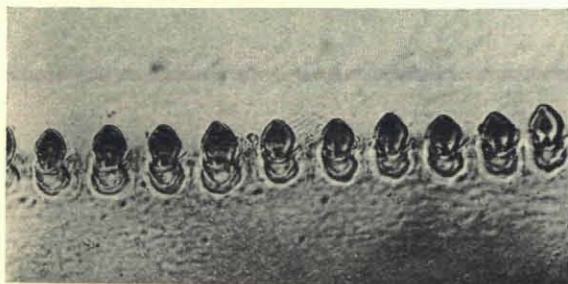


Fig. 2. Een gedeelte van de sjirpkam. 260 maal vergroot, laat de sjirp-kegeltjes zien, die in putjes staan.

staan, terwijl de ronde uiteinden vrij uitsteken (fig. 2). Deze rij tanden vormt de „sjirpkam”, waarmee het insect zijn bescheiden muziek maakt. Evenals de strijkstok over de viool-snaren glijdt, wordt deze kam langs de rand van de voorvleugel loodrecht op en neer bewogen, waardoor hij deze doet trillen.

Het merkwaardige is nu, dat de wijfjes, die geen muziek maken, toch op dezelfde plaats een muziekinstrument bezitten, dat echter niet tot ontwikkeling is gekomen. Hun dij heeft in plaats van de sjirpkam een rij fijne haartjes (fig. 3), die ongeveer evenver van elkaar afstaan als de sjirpkegeltjes van de mannetjes, doch niet gebruikt kunnen worden om geluid te maken. Eigenaardig is verder, dat de sjirp-kegeltjes van de mannetjes ongetwijfeld veranderde haren zijn en dat ze bij de larven sterk aan de zoeven genoemde haarrijen van de vrouwtjes herinneren.

Of het weinig ontwikkelde apparaat van de wijfjes een rudiment van een vroeger functioneerend muziekinstrument voorstelt, of dat het van het ene geslacht op het andere is „overgebracht” moge een open vraag blijven. Daarentegen willen we nog een dergelijk rudimentair worden noemen, dat ook in verband staat met een muziekinstrument. Men vindt het bij de mannetjes van de *sabel-sprinkhanen*, die tonen veroorzaken door de voorvleugels tegen elkaar te wrijven. De linker vleugel ligt bovenop, deze heeft aan de onderkant een rij tanden, welke langs een rand van de rechter als klankbodem gebouwde vleugel schuurt. De rechter vleugel bezit echter aan zijn onderkant ook nog een wrijfkam, die slechts weinig ontwikkeld is en niet gebruikt wordt. Waarschijnlijk werden de vleugels vroeger om de beurt gebruikt, zooals dit nu nog bij de *krekels* het geval is.

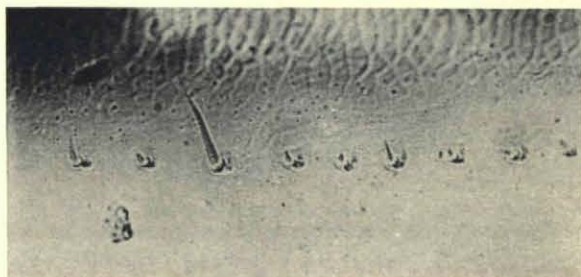
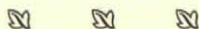


Fig. 3. Een gedeelte van de rudimentaire sjirpkam van het wijfje, vergr. 260 maal. In plaats van de kegeltjes is hier alleen een rij kleine haren. — Foto Dr. G. v. Frankenberg, Hannover-Wiesenu.

G. V. FRANKENBERG.



DECEMBER.

7 Dec. 1936. Groote vlucht van sijsjes. De els lijkt geheel in blad te zijn, zoo veel van die vogeltjes zitten er in, alleen de kleur is anders, het geel en zwart van de mannetjes is prachtig van intensiteit; ook de streepen aan de onderzij heel duidelijk. Gezelligheidsroep tweeletergripig: een staccato toontje, gevolgd door een langere opsliert. Ze gaan ook elzenvruchtjes

van den grond eten, de heele troep dicht opeen, als vinken op de beukenootjes, eigenlijk nog dichter. Weinig schuw, gemakkelijk te naderen tot op twee meter. Als de troep weg vliegt blijft er nog een vrij talrijk restant, en als deze opvliegen dan zijn er nog een paar laatsten en eindelijk allerlaatsten. Dit is een gewoon verschijnsel bij alle vogeltroepen; iedere patrijzenjager weet dat. Zie ook spreeuwen. Slechts heel zelden gebeurt het, dat een heele troep gelijktijdig „restloos” opvliegt. Misschien nog wel 't meest bij niet te groote troepen van strandloopertjes.

8 Dec. Een merel heeft moeite om de bottels te bemachtigen aan afhangende takken van de hondsroos. Ten slotte probeert hij, ze van den grond af te bespringen en dat lukt hem werkelijk. Hij verslindt alweer de bottels in hun geheel. Zoo doen ook de kramsvogels en de pestvogels. Groenvinken hakken de bottels open en pluizen de vruchtjes er uit. Ze hebben gemakkelijk spel bij de bottels, die in den herfst door de wespen gedeeltelijk zijn opengeknaagd.

18 Dec. De heele week stormachtig, zacht weer met veel regen. Een enkel sneeuwklukje vertoont al de bloemknop. Aronskelken komen druk op en ontplooiën hun bladeren. Een enkele had al ontplooid blad in het midden van October en andere zullen pas te voorschijn komen in Februari of Maart. Die aronskelken hebben dus wel een zeer langen ontluikingstijd, haast een half jaar. Standplaats of grondsoort lijkt hier van geen beteekenis; we zeggen dus maar, dat we te doen hebben met individueele eigenschappen, een heel poover doodoenertje. Veel voorjaarsplanten vertoonen dit verschijnsel. December is een goede tijd, om op die „voorloopers” te letten: sneeuwklukje, lenteklukje, hazelaar, narcis. Later in den tijd zijn de invloed van grondsoort en standplaats wel heel duidelijk te merken, daarover moeten wij het nog eens hebben in Februari en Maart.

We moeten altijd nog eens nagaan, of de herfst- en winterbloei van de Gaspeldoorn wel rijpe vruchten voortbrengt, daar hoop ik dus over eenige weken meer van te weten. Wel weet ik, dat de winterbloei van de stengellooze sleutelbloem geen vruchten geeft.

Wanneer het „wit” gaat vriezen, let er dan eens op, waar de ijskristalletjes zich vormen op levende en op doode plantendeelen, op stengel, schors, bladrand, bladvlak, knopschub, haarbekleding. Daar doen zich heel aardige dingen bij voor, in het bijzonder bij windstilte. Schenk vooral uw aandacht aan het verschil tusschen levend en dood en de verschillende kleuren. De fotograaf vindt hier een loonend arbeidsveld. Ook een ijl, fijn sneeuwbutje bij een temperatuur omtrent het vriespunt, liefst nog eventjes er boven, kan aardige dingen aan den dag brengen.

JAC. P. THIJSE.



VOGELS VAN AMSTERDAM.

De Afdeeling Amsterdam van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging heeft ons verblijd met de uitgave van een boekje: *Vogels van Amsterdam*, een systematische lijst van vogels rondom de hoofdstad, resultaat van drie jaren werk van het „Centraal Bureau voor Vogelwaarneming” blijkbaar een onderafdeeling van de Afdeeling.

Het doet ons groot genoegen, dat de Afdeeling hier mee voor den dag komt en duidelijk aantoon, dat zij, die beweren dat de omgeving van Amsterdam geen natuurschoon biedt, zich toch deerlijk vergissen. Zoo'n défaitistische uitspraak is toch onvergeeflijk. Het is mijn droevig lot geweest, die te moeten aanhooren uit den mond van den Burgemeester van Amsterdam en sommige wethouders zelve en dat bij gelegenheden, dat ik uit beleefdheid moest zwijgen, wat anders mijn gewoonte niet is. Intusschen heb ik het niet onder mij laten zitten, om telkens en nog eens het tegenovergestelde te beweren. Aan die bewering komt nu dit boekje kracht bijzetten. En het verheugt mij zeer, dat de Afdeeling Amsterdam laat blijken, dat er nog even mooi gewerkt kan worden als veertig jaar geleden in de dagen van Heimans, Heinsius en Heukels.

Alleen is het jammer, dat het boekje zich beperkt tot wat binnen de gemeentelijke grenzen